

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับประชากรกำลังเป็นที่สนใจโดยทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีอัตราการเพิ่มทวีของประชากรสูงมาก โดยเหตุที่การย้ายถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งของการเพิ่มทวีหรือลดลงของประชากรในท้องที่แห่งใดแห่งหนึ่งนอกเหนือไปจากการเกิดและการตาย มักจะพบว่าบางท้องที่จะมีประชากรย้ายถิ่นออกไปอาศัยอยู่ยังท้องที่อื่นและบางท้องที่จะมีประชากรย้ายถิ่นเข้าไปอาศัยอยู่ เช่น จะปรากฏว่าท้องที่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมักจะมีประชากรย้ายถิ่นออกไปอาศัยอยู่ในท้องที่อื่นมาก และท้องที่ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านการเศรษฐกิจมักจะมีประชากรย้ายถิ่นเข้าไปอาศัยอยู่มาก จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสถานะทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นเดิมและท้องถิ่นใหม่จะเป็นปัจจัยอันหนึ่งซึ่งเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่น

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรหลายประการนอกเหนือไปจากการเพิ่มขึ้นและลดลงอย่างรวดเร็วของอัตราเกิดและอัตราตายของประชากร ซึ่งก่อให้เกิดอัตราเพิ่มทางธรรมชาติที่สูงขึ้นจนน่าวิตกว่าจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแล้ว การย้ายถิ่นก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมือง และโดยเหตุที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาภาวะประชากรแออัดในเมือง ปัญหาที่อยู่อาศัยผิดสุขลักษณะ ปัญหาการว่างงาน และปัญหาทางศีลธรรมและสังคม เป็นอาทิ การย้ายถิ่นภายในประเทศจึงมิใช่เป็นผลกระทบกระเทือนต่อโครงสร้างทางด้านประชากรเท่านั้น แต่กระทบกระเทือนถึงสถานะทางด้านการเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอีกด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นภายในประเทศจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมีความสำคัญต่อการพิจารณาปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม และประชากรอยู่ไม่น้อย แต่ส่วนหนึ่งของความเข้าใจปัญหาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรประเทศหนึ่งประเทศใดอย่างถูกต้องและลึกซึ้งนั้น ควรจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นเป็นลำดับ ซึ่งผู้รู้ทางสังคมวิทยาก็มีใคร่ละเลยที่จะพยายามศึกษาขอเท็จจริงดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรประเทศหนึ่งประเทศใด มักจะต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับวงจำกัดของข้อมูล ได้แก่การมีข้อมูลน้อยและมักจะเป็นการศึกษาเฉพาะรายถึงข้อมูลของประชากรในชุมชนนั้น ๆ เท่านั้น ประเทศไทยก็ประสบปัญหาอย่างเดียวกันนี้ กล่าวคือ มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรอยู่ในวงจำกัด จากเหตุดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามีความปรารถนาที่จะศึกษาเพื่อทราบขอเท็จจริงเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรในระดับประเทศ โดยอาศัยข้อมูลแบบประมุขจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและประชากรของประเทศไทย ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ดังจะได้อธิบายถึงในบทต่อ ๆ ไปในวิทยานิพนธ์นี้

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับปัจจัยที่ผลักดันและปัจจัยที่ดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรของประเทศต่าง ๆ พบว่ามีได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยเฉพาะ หากแต่มีปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวข้องหลายด้าน ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางประชากร และปัจจัยทางสังคม ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และแต่ละภูมิภาคของประเทศนั้น ๆ ซึ่งได้พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้แต่ละปัจจัยโดยละเอียดดังต่อไปนี้

ก. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

๑. ปัจจัยด้านสภาวะทางเศรษฐกิจ จากการศึกษเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศ

ถิ่นเคียบ โดย Keermar^๑ พบว่า ประมาณร้อยละ ๗๕ ของประชากรผู้ย้ายถิ่นมีสาเหตุเนื่องมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศไทย จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของผู้ที่อาจจะย้ายถิ่น โดย ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ^๒ พบว่า ผู้ที่เผชิญปัญหาในการทำมาหากินมีแนวโน้มอื่นที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่ไม่ประสบปัญหาในการทำมาหากินในขณะนั้น

๒. ปัจจัยด้านที่คิด จากรายงานผลการศึกษาในประเทศลังกา โดยคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE)^๓ พบว่า ชาวนาในภูมิภาคส่วนนี้ย้ายออกจากบริเวณที่มีที่ทำกินน้อยไปสู่บริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบางและมีที่ทำกินมาก จากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยสู่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ โดย Meinkoth^๔ พบว่า ร้อยละ ๘๐ ของผู้ย้ายถิ่นที่ถูกสัมภาษณ์ให้เหตุผลว่าย้ายถิ่นเพื่อจะหางานทำร้อยละ ๑๕ ให้เหตุผลว่าย้ายถิ่นเนื่องจากการขาดแคลนอาหาร ขาดที่อยู่อาศัย และเนื่องจากสภาพพื้นดินไม่สามารถทำการ

^๑ Joginder Keermar, "The Pattern of Internal Migration in India During 1951 - 1961," Sydney Conference, Contributed Paper, (Sydney: 1967), p. 268.

^๒ วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของผู้ที่อาจจะย้ายถิ่น (พระนคร สถาบันวิจัยสแตนฟอร์ด ๒๕๑๑) หน้า ๔.

^๓ Economic Commission for Asia and the Far East, Report of the Expert Working Group on Problems of Internal Migration and Urbanization and Selected Paper, (United Nation Publication, SA/Dem/EGIM/L.22, Bangkok: 1967), p. 34.

^๔ Marian R. Meinkoth, "Migration in Thailand with Particular Reference to the Northeast," Economic Business Bulletin, (1962), p. 6.

เพาะปลูกได้ และจากการศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนและสหสัมพันธ์ของการย้ายถิ่นภายในประเทศไทย โดย วิวิธ ศิริภักย์ พบว่า จำนวนการย้ายถิ่นสุทธิของประชากรในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งในประเทศไทยนั้นแปรผันโดยตรงกับอัตราส่วนรอยของการถือครองที่ดินที่ต่ำกว่า ๑๕ ไร่ ผลการศึกษาดังกล่าวตรงกับรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นในลักษณะเดียวกันนี้ ในประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชียและตะวันออกไกล โดยคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE)^๖ ซึ่งพบว่าการมีที่ดินครองน้อย ภาวะดินเค็ม และภาวะประชากรแออัดทำให้นิวานายย้ายถิ่น

ข. ปัจจัยทางประชากร

๑. ปัจจัยด้านอายุ จากรายงานผลเกี่ยวกับการย้ายถิ่นกับอายุของผู้ที่ย้ายถิ่นในประเทศต่าง ๆ โดยคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE)^๗ พบว่า ประชากรในกลุ่มอายุ ๒๐ - ๓๔ ปี มีอัตราการย้ายถิ่นสูงกว่าประชากรในกลุ่มอายุอื่น ๆ และจากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากรในรัฐวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๕ ถึง ค.ศ. ๑๙๔๐ โดย Schmid และ Griswold^๘ พบว่า มีการย้ายถิ่นสุทธิสูงในประชากรในกลุ่มอายุ ๒๐ - ๒๔ ปี และจากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศญี่ปุ่น โดย Kono และ Shio^๙ พบว่า ร้อยละ ๗๖.๘ ของผู้ย้ายถิ่นระหว่าง

^๖Wiwit Siripak, Pattern and Correlates of Internal Migration in Thailand, (Unpublished Master's Research Paper, University of Chicago, 1965), p. 45.

^๗ECAFE, op.-cit., p. 32.

^๘Ibid. p. 34.

^๙Calvin F. Schmid, and Manzer J. Griswold, "Migration within the State of Washington, 1935 - 1940," American Sociological Review, Vol.17, (January 1952), p. 320.

^{๑๐}Kono, and Shio, op.-cit., p. 42.

วันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ ถึงวันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๖๐ นั้น เป็นผู้ที่ย้ายถิ่นในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๓๔ ปี

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศไทยโดย Meinkoth^{๑๕} พบว่า ร้อยละ ๓๕ ของผู้ที่ย้ายถิ่นเพศชายอยู่ในกลุ่มอายุ ๒๐ - ๔๐ ปี ร้อยละ ๑๒ อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี และร้อยละ ๑๓ อยู่ในกลุ่มอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป และจากรายงานผลการศึกษา โดยคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งเอเชียและตะวันออกเฉียงใต้ (ECAFE)^{๑๖} พบว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่เป็นบุคคลในกลุ่มอายุ ๒๐ - ๓๐ ปี

๒. ปัจจัยด้านสถานภาพสมรส จากรายงานผลการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชียและตะวันออกเฉียงใต้โดยคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งเอเชียและตะวันออกเฉียงใต้ (ECAFE)^{๑๗} พบว่า ในการย้ายถิ่นครั้งแรกนั้นผู้ที่ย้ายถิ่นมักจะเป็นโสด และจากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศไทยโดยองค์การกรมระหว่างประเทศ^{๑๘} พบว่า ประชากรที่เป็นโสดมีสัดส่วนของการย้ายถิ่นสูงกว่าประชากรที่สมรสแล้ว แต่จากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นในลักษณะเดียวกันนี้ โดย Meinkoth^{๑๕} กลับได้ผลตรงข้าม โดยพบว่าร้อยละ ๒๒ ของผู้ที่ย้ายถิ่นเพศชาย ซึ่งย้ายออกจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้น เป็นผู้สมรสแล้ว มีผู้ย้ายถิ่นที่เป็นโสดเพียงร้อยละ ๓๖ เท่านั้น

^{๑๕} Meinkoth, op.-cit., p. 11.

^{๑๖} ECAFE, op.-cit., p. 29.

^{๑๗} Ibid., p. 31.

^{๑๘} International Labour Office, Report to the Government of Thailand on Internal Migration, (Geneva: 1965), p. 139.

^{๑๕} Meinkoth, op.-cit., p. 11.

ค. ปัจจัยทางสังคม

๑. ปัจจัยด้านการศึกษา จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในต่างประเทศ เช่น ประเทศจาไมกา โดย Tekse^{๑๕} พบว่า ระดับการศึกษาของบุคคลนับเป็นมูลเหตุหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่น กล่าวคือในจำนวนผู้ย้ายถิ่นทั้งหมดมีผู้ที่มีการศึกษาสูงมีสัดส่วนเป็น ๕ เท่าของจำนวนตัวเฉลี่ยของผู้ย้ายถิ่นทั่วประเทศ

จากการศึกษาของ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ^{๑๖} พบว่า ผู้มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเห็นว่าที่ดินอื่นเหมาะแก่การทำมาหากินมากกว่าที่ดินที่ตนอาศัยอยู่ เนื่องจากผู้ที่มีความรู้ค่าไม่กลายายออกจากที่ดินเดิมไปเผชิญโชคในที่แห่งอื่น

๒. ปัจจัยด้านการติดต่อกับสังคมภายนอก การติดต่อกับสังคมภายนอกทำให้บุคคลได้เห็นความแตกต่างระหว่างการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นของตนกับท้องถิ่นอื่น จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดย ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ^{๑๗} พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของประชากรในท้องถิ่นอื่นมีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่น นอกจากนี้การได้มีโอกาสเดินทางไปเห็นชุมชนอื่น การได้รับข่าวคราวความเป็นไปของสังคมอื่นจะทำให้บุคคลเห็นความแตกต่างและสามารถตัดสินใจได้ว่าที่ดินใดเหมาะแก่การทำมาหากินของตน และสิ่งซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นได้แก่ความสะดวกรวดเร็วในเรื่องการคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร

^{๑๕} K. Tekse, "On the Internal Migration of Jamaica's Population," Sydney Conference, Contributed Paper, (Sydney: 1967), pp. 647 - 658.

^{๑๖} วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ แหล่งเดียวกับข้างต้น หน้า ๕

^{๑๗} ดูแหล่งที่แล้ว หน้า ๔

แนวความคิดที่สำคัญในวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรในประเทศต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่มีปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นที่คล้ายคลึงกัน แต่มีคิขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงปัจจัยเดียว หากแต่การย้ายถิ่นมักประกอบด้วยปัจจัยหลักคั้นและปัจจัยคึงคูดหลายประการซึ่งเน้นความสำคัญของแต่ละปัจจัยแตกต่างกันไปตามสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในแต่ละท้องถิ่น ทำให้เป็นที่สนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยเกี่ยวข้องกับมูลเหตุของการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรในชนบทของประเทศไทยอย่างไรบ้าง

วิทยานิพนธ์นี้มิได้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาเพื่อพิสูจน์สมมติฐานใด ๆ หากแต่มุ่งที่จะศึกษาเพื่อค้นคว้าหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัจจัยอันอาจยังผลให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากรในชนบทของประเทศไทยเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้ตั้งแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ อันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่นไว้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

๑. เศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่อาจยังผลต่อการย้ายถิ่นของประชากรในชนบทของประเทศไทย
๒. ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานมีอายุน้อยน่าจะมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุอื่น
๓. ผู้ที่เป็นโสดน่าจะมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่ทำการสมรสแล้ว
๔. ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงน่าจะมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า
๕. ผู้ที่มีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากน่าจะมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่มีการติดต่อกับสังคมภายนอกน้อย
๖. ผู้ที่เคยย้ายถิ่นน่าจะมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่น
๗. ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำน่าจะมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง

๘. เกษตรกรผู้มีผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของครอบครัว
 ๙. เกษตรกรผู้มีผลผลิตทางการเกษตรเพียงพอต่อการดำรงชีวิต
 ๑๐. เกษตรกรผู้มีผลผลิตทางการเกษตรเพียงพอต่อการดำรงชีวิต

๑๑. เกษตรกรผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินน้อยกว่าจะมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นสูงกว่าผู้มี
 กรรมสิทธิ์ในที่ดินมาก

ความมุ่งหมายของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะศึกษาเพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัจจัยอันอาจยังผลให้เกิดการ
 ย้ายถิ่นของประชากรในชนบทของประเทศไทยจากข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ซึ่งได้มาจากการสำรวจ
 ในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และ
 ประชากรของประเทศไทยในสวนที่เป็นการวิจัยในเขตชนบทเป็นประการแรก ประการที่สอง
 เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากรในประเทศไทย ประการที่สาม เพื่อ
 เสนอเอกสารทางวิชาการในสาขาวิชาประชากรศาสตร์เกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากร
 ในประเทศไทย ประการที่สี่ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบกับการศึกษาและ
 วิจัยในลักษณะเดียวกันจากข้อมูลในเขตเมืองของประเทศไทย และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ
 กับการวิจัยในเรื่องเดียวกันในต่างประเทศ

ขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรมีขอบเขต
 กว้างขวางยากแก่การศึกษาให้ครบถ้วนได้ภายในระยะเวลาอันจำกัด และโดยเหตุที่ยังมี
 การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรของประเทศไทยน้อย
 มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาโดยการแสดงและวิเคราะห์ตัวเลข ทำให้ผู้ศึกษามี
 ความสนใจที่จะศึกษาเน้นหนักเกี่ยวกับเรื่องนี้ หากแต่ความจำกัดของข้อมูลจึงคัดเลือกลง
 เฉพาะการย้ายถิ่นของหัวหน้าครัวเรือนชายในส่วนที่หัวหน้าครัวเรือนชายเป็นผู้สัมภาษณ์
 ด้วยตนเองเท่านั้น โดยจะได้อธิบายถึงลักษณะซึ่งแตกต่างกันทางด้านประชากร สังคม และ

เศรษฐกิจระหว่างผู้ม้เคยย้ายถิ่นและผูเคยย้ายถิ่น และปัจจัยอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่น
ของประชากรในชนบทของประเทศไทยโดยเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงอัตราส่วนร้อยละ

คำจำกัดความของคำต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์

<u>การย้ายถิ่น</u>	หมายถึง	การที่บุคคลเปลี่ยนที่อยู่อาศัยจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่งภายในประเทศไทย
<u>ผู้ย้ายถิ่น</u>	หมายถึง	บุคคลผู้เคยเปลี่ยนที่อยู่อาศัยอย่างน้อย ๑ ครั้งในชีวิต โดยการย้ายออกจากหมู่บ้านที่ตนเกิดไปอาศัยอยู่ในท้องถิ่นใหม่
<u>ท้องถิ่นเดิม</u>	หมายถึง	หมู่บ้านหรือท้องถิ่นที่บุคคลเกิด
<u>ท้องถิ่นใหม่</u>	หมายถึง	หมู่บ้านหรือท้องถิ่นซึ่งบุคคลจากหมู่บ้านอื่นได้ย้ายเขาไปอาศัยอยู่
<u>ปัจจัยผลักดัน</u>	หมายถึง	สภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นเดิมอันเป็นแรงผลักดันให้บุคคลย้ายออกจากท้องถิ่นนั้น
<u>ปัจจัยดึงดูด</u>	หมายถึง	สภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นใหม่อันเป็นแรงจูงใจให้บุคคลย้ายเขาไปอาศัยอยู่
<u>ปัจจัยทางเศรษฐกิจ</u>	หมายถึง	โอกาสทางเศรษฐกิจอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่น ได้แก่ จำนวนกรรมสิทธิ์ที่ดิน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น
<u>ปัจจัยทางประชากร</u>	หมายถึง	แรงจูงใจทางสังคมอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่น ได้แก่ อายุ และสถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นต้น

ปัจจัยทางสังคม หมายถึง แรงจูงใจทางสังคมอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่น ได้แก่ ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาและวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะให้ประโยชน์ทางด้านวิชาการ โดยเป็นการเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรในชนบทของประเทศไทยเป็นประการแรกแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการ โดยเป็นการเสนอเอกสารทางวิชาการในสาขาวิชาประชากรศาสตร์เกี่ยวกับการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรของประเทศไทยเป็นประการที่สอง เป็นแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบกับการศึกษาและวิจัยในลักษณะเดียวกันจากข้อมูลของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทยในการวิจัยในเขตเมือง และศึกษาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในต่างประเทศอื่นจะเป็นการขยายการศึกษาและวิจัยในสาขาวิชาที่กว้างขวางยิ่งขึ้นเป็นประการที่สาม และเป็นประโยชน์อื่นที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายเพื่อวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นเป็นประการสุดท้าย

ผลการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรในชนบทของประเทศไทยในวิทยานิพนธ์นี้จะได้นำเสนอในบทต่อ ๆ ไปโดยลำดับดังนี้ ในบทที่ ๒ จะได้อธิบายถึงระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสุ่มตัวอย่าง แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอบจำกัดของข้อมูล และลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูลและความแตกต่างระหว่างผู้ไม่เคยย้ายถิ่นและผู้เคยย้ายถิ่น ในบทที่ ๓ จะได้อธิบายถึงปัจจัยอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่นโดยแยกวิเคราะห์ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจอันอาจยังผลให้ประชากรในชนบทของประเทศไทยเคลื่อนย้าย ในบทที่ ๔ อันเป็นบทสุดท้าย จะเป็นบทสรุปผลการศึกษาและวิจัยรวมทั้งเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ

เกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาลักษณะเดียวกันนี้
ในอนาคตต่อไป